

MAJ 2020

„Monitor chiński” omawia i komentuje aktualną sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną w Chińskiej Republice Ludowej, chińskie działania w Europie Środkowo-Wschodniej, oraz aktywność zagraniczną prowincji Syczuan i Guangdong.

dr Bartosz Kowalski

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR CHIŃSKI

MAJ 2020

USTAWA O BEZPIECZEŃSTWIE HONGKONGU – TO KONIEC AUTONOMII?

Wprowadzone zmiany legislacyjne sankcjonują ograniczenie szeregu swobód zagwarantowanych Hongkongowi w umowie między ChRL i Wielką Brytanią w 1984 roku. W praktyce oznacza to koniec autonomii tego terytorium, rządów prawa oraz zasady „jeden kraj, dwa systemy”. Ustawę ostro potępiły Stany Zjednoczone, które zapowiedziały koniec specjalnego traktowania Hongkongu i sankcje.

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

11 maja: wytyczne Rady Państwowej ChRL w sprawie przyspieszenia usprawnień socjalistycznej gospodarki rynkowej. Szczególnie ważny wydaje się być zapis w sprawie osiągnięcia samowystarczalności technologicznej, usprawnienia systemu naukowych i technologicznych innowacji oraz systemu organizacyjnego. Samowystarczalność technologiczna jest obecnie jednym z priorytetów władz ChRL (zob. komentarz).

13 maja: Pakistan zdecydował o budowie tamy Diamer-Basha za 5,85 mld USD. Po wycofaniu się z kontraktu z China Three Gorges w 2017 roku, władze w Islamabadzie przyznały umowę konsorcjum składającego się z WAPDA, Power China oraz armii pakistańskiej.

18 maja: polityka Wielkiego Otwarcia Zachodu (*xibu da kaifa*) będzie znów promowana. Odświeżenie przez Radę Państwową polityki rozwoju Zachodu Chin, wprowadzonej dwie dekady temu za rządów Jiang Zemina, wskazują że władze ChRL w obecnej sytuacji międzynarodowej będą dążyły do poszerzenia rynku wewnętrznego i większej samowystarczalności.

20 maja: inauguracja 2. kadencji prezydent Tajwanu Tsai Ing-wen i ostra reakcja ChRL na amerykańskie gratulacje. Amerykański sekretarz stanu Mike Pompeo pogratulował Tsai z okazji inauguracji jej drugiej kadencji, odchodząc tym samym od niepisanego zwyczaju powstrzymywania się od takich gestów, odkąd Waszyngton nawiązał

oficjalne relacje dyplomatyczne z Pekinem w 1979 roku. MSZ ChRL nazwało działania amerykańskie naruszeniem zasady „jednych Chin” i ingerencją w wewnętrzne sprawy Chin. Zdecydowany sprzeciw wyraziło również ministerstwo obrony, które zapewniło, że dysponuje pełnymi możliwościami odparcia jakichkolwiek prób zewnętrznej ingerencji i separatystycznych prób na rzecz „niepodległości Tajwanu”. Jednak podobnie jak u progu 1. kadencji w 2016 roku, w przemówieniu inauguracyjnym prezydent Tsai wskazywała na utrzymanie status quo i dialogu w relacjach z ChRL, zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi je regulującymi. Ponadto w wystąpieniu zwracają uwagę przeplatające się odniesienia do spuścizny Republiki Chińskiej i tożsamości Tajwanu; zasygnalizowano również przyspieszenie integracji technologicznej pomiędzy armią i sektorem prywatnym, reformę obrony narodowej, przyciąganie inwestycji oraz rozwiązywanie problemów demograficznych i energetycznych. Prezydent podkreśliła także sukces Tajwanu w walce z COVID-19 oraz chęć pomocy i współpracy ze społecznością międzynarodową w tej sprawie.

21-29 maja: dwie sesje (*liang hui*). Tradycyjnie odbywające się marcu, coroczne równoległe sesje Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych (OZPL) i Ludowej Politycznej Rady Konsultatywnej Chin (LPRKCh) odbyły się w tym roku z opóźnieniem w związku z zagrożeniem epidemicznym. Przede wszystkim chiński parlament, który formalnie sankcjonuje decyzje kierownictwa partii, przegłosował „ustawę o bezpieczeństwie Hongkongu”. Kluczową zmianą w porównaniu do poprzednich, wygłaszanych przez premierów referatów jest brak określenia celu gospodarczego (zob. komentarz).

25 maja: szef dyplomacji UE Josep Borrell o potrzebie „mocnej strategii” wobec Chin. Na spotkaniu z niemieckimi dyplomatami Borrell ocenił, że „Analitycy od dawna mówili o końcu systemu opartego na przywództwie USA i o nadejściu azjatyckiego stulecia. To się dokonuje teraz na naszych oczach”. Szef unijnej dyplomacji dodał, że Unia potrzebuje mocnej strategii wobec Pekinu oraz wyraził nadzieję, że Niemcy podejmą się wyprowadzenia UE z kryzysu po pandemii i wskażą ambitny kierunek w polityce zagranicznej Wspólnoty. Z pewnością dobór rozmówców nie był przypadkowy: Berlin z końcem czerwca przejmie prezydencję w Radzie UE. Hiszpański polityk ocenił również, że pandemia może stanowić punkt zwrotny w relacjach z Chinami i że rośnie presja na opowiedzenie się po którejś ze stron [Chin lub USA]”. W tym samym tonie wypowiedziała się również ostatnio unijna komisarz ds. konkurencji Margrethe Vestager, która nalega na „niezapraszanie nadużywających gościnności”. Z tezami Borrella zgodził się szef niemieckiego MSZ Heiko Maas, który dodał, że Unia powinna oczekiwać od Chin większej przejrzystości – odnosząc się pośrednio do ukrywania przez Pekin informacji na temat koronawirusa w początkowej fazie pandemii. UE

dyskutuje o podjęciu bardziej asertywnej polityki i wypracowaniu strategii wobec Chin od lat. Jednak do tej pory to raczej Pekin zdołał przekuć koncepcje polityczne w realne działania w polityce zagranicznej, które mniej lub bardziej efektywnie realizowane są w ramach Pasa i Szlaku oraz formatu 17+1.

29 maja: Wielka Brytania planuje utworzenie sojuszu 10 demokracji w sprawie 5G. W skład klubu D10 miałyby wejść państwa G7 oraz Korea Południowa, Indie i Australia.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

2 maja: chińskie testy na koronawirusa w Serbii. W Belgradzie otwarto laboratorium pod nazwą „Ogniste oko”, którego operatorem jest chińska firma biotechnologiczna BGI Group, która opracowała metodę testowania w Wuhanie – epicentrum epidemii koronawirusa. Laboratorium w Belgradzie zostało zainstalowane w ciągu pięciu dni (15-20 kwietnia), drugie powstanie w Niszu – dzięki temu liczba przeprowadzanych w Serbii testów ma zostać podwojona. Wg agencji Xinhua koszt projektu wynosi ponad 700 tys. EUR, z czego 570 tys. zostało pokryte z darowizn chińskich firm, w tym m.in. Zijin Mining, właściciela konglomeratu metalurgicznego w Bor. Zdaniem dr Any Dordević (Uniwersytet Belgradzki), która kieruje 10-osobowym zespołem serbskich specjalistów, którzy uczą się metod testowania od chińskich ekspertów, to pierwsze laboratorium dysponujące taką technologią na całych Bałkanach.

8 maja: 15. Spotkanie Narodowych Koordynatorów formatu 17+1. Uczestniczący w videokonferencji wiceminister spraw zagranicznych Marcin Przydacz wskazał, że „kluczową sprawą pozostaje realizacja deklaracji o dalszym ułatwianiu dostępu do chińskiego rynku towarów z naszego regionu, w tym produktów rolno-spożywczych”. Wg komunikatu polskiego MSZ zgodzono się, że pandemia nie zmienia podstawowych celów współpracy 17+1, w tym dążenia do większej równowagi relacji ekonomicznych między Europą Środkowo-Wschodnią i Chinami. Natomiast w odniesieniu do formuły i możliwego terminu (pierwotnie zaplanowanego na kwiecień) szczytu 17+1, wiceszef polskiej dyplomacji zaznaczył, że ważna będzie korelacja terminu z planowanymi spotkaniami wysokiego szczebla UE-Chiny. Zdaniem ministra Przydacza, dla unijnych państw 17+1 polityka wspólnotowa stanowi punkt odniesienia relacji handlowych z Chinami. Oprócz Chin i 17 państw EŚW w spotkaniu udział wzięli obserwatorzy formatu: Austria, Białoruś, UE, Szwajcaria oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

11 maja: Program Współpracy o Cyberbezpieczeństwie (PWCyber) Ministerstwa Cyfryzacji nie dla Huawei. Jak poinformowało

ministerstwo, PWCyber, do którego przystąpienie wyraził zainteresowanie chiński gigant technologiczny „ze względu na konieczność budowania zaufanych relacji z partnerami technologicznymi, równoległe do relacji pomiędzy krajowymi władzami bezpieczeństwa w Polsce i państwach, z których pochodzą te podmioty jest otwarty dla firm z państw Unii Europejskiej, Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego oraz państw partnerskich NATO”.

12 maja: Serbia rozmawia z Francją i Chinami nt. budowy metra w Belgradzie. Jak poinformowała wicepremier Zorana Mihajlovic Francja przekazała 8,3 mln EUR na opracowanie studium wykonalności projektu. W ciągu roku ma powstać dokumentacja techniczna, a w ciągu kilku miesięcy podjęta zostanie decyzja czy Chińczycy zajmą się stroną budowlaną projektu, a Francuzi telekomunikacyjną. Rząd Serbii rozmawia ponadto z władzami w Paryżu na temat możliwości finansowania prac budowlanych. Koszt przedsięwzięcia szacowany jest na 4,5-5,5 mld EUR (dwie linie o długości 22 i 19,8 km). W kwietniu 2019 roku Serbia zawarła umowę o współpracy w sprawie budowy metra z China Power Construction Corporation (Powerchina).

13 maja: wideokonferencja przedstawicieli ministerstw zdrowia Chin i EŚW. Chiny wyraziły nadzieję, że obszar opieki zdrowotnej stanie się nowym punktem wzrostu i filarem współpracy w ramach 17+1. Zgodnie z oficjalną linią propagandową, strona chińska podkreśliła osobiste zasługi Xi Jinpinga w skutecznej odpowiedzi wobec rozprzestrzeniania się koronawirusa oraz otwartość i transparentność chińskich działań. Jednak mimo że na tle innych państw sytuacja epidemiczna w ChRL wydaje się być opanowana, szereg wątpliwości budzą oficjalne dane przedstawiane przez władze w Pekinie.

14 maja: Chiny będą współdecydowały o ujawnieniu szczegółów kontraktu na budowę węgierskiego odcinka Budapeszt-Belgrad. Zgodnie z poprawką do ustawy, o ujawnieniu stosownych informacji będzie decydował minister spraw zagranicznych „po uzyskaniu stanowiska rządu ChRL w tej sprawie”. Ustawę sankcjonującą kontrowersyjną inwestycję, przegłosowano 19 maja.

15 maja: Serbia rozpoczyna kampanię promocyjną wśród chińskich turystów. Działania marketingowe mają być prowadzone m.in. na platformie Alibaba; w promocję serbskiej turystyki wśród Chińczyków zaangażował się również prezydent Vučić. W 2019 roku Serbię odwiedziło 140 tys. chińskich turystów (40% więcej niż rok wcześniej).

15 maja: rozmowa telefoniczna Xi Jinpinga i Viktora Orbana. W relacjach z rozmowy zwraca uwagę fakt, że strona chińska wspomniała o poparciu premiera Węgier dla „polityki jednych Chin”, natomiast w lakonicznej informacji rządu węgierskiego podobnego stwierdzenia zabrakło. Co istotne, rozmowa została odnotowana na pierwszej stronie

„Dziennika Ludowego”, który podkreślił, że walce z koronawirusem oba narody „płyną [wspólnie] na smaganej sztormem łodzi”. Xi Jinping wyraził przekonanie, że pod silnym przywództwem Orbana dzielny naród węgierski szybko przezwycięży pandemię.

22 maja: wywiad byłego premiera Węgier Pétera Medgyessy’ego dla CCTV 13. Polityk przypisuje skuteczność ChRL w walce z COVID-19 „bardzo dobremu i oddanemu, silnemu przywództwu”, „dyscyplinie Chińczyków” oraz „użycia połączonych metod z medycyny chińskiej i zachodniej”. Jest również przekonany o szybkiej odbudowie chińskiej gospodarki z kryzysu. Były premier (2002-2004) przebywa obecnie na politycznej emeryturze w kraju, ale jest nadal zaangażowany w rozwój stosunków węgiersko-chińskich i regularnie odwiedza Chiny (czyni to od ponad 40 lat; np. jako minister finansów komunistycznych Węgier odwiedził Pekin w 1987 r.) Według informacji Chińskiego Ludowego Stowarzyszenia Przyjaźni z Zagranicą (komórki Wydziału Zjednoczonego Frontu, odpowiedzialnego za promocję wpływów KPCh za granicą) tylko w ubiegłym roku Péter Medgyessy był w Chinach trzykrotnie.

26 maja: pociąg z medycznymi środkami ochronnymi z Wuhanu dociera do Belgradu. Data wyjazdu pociągu (9 maja, Dzień Zwycięstwa) z miasta-epicentrum pandemii miała symbolizować „zwycięstwo miasta na koronawirusem”. Premier Ana Brnabić podziękowała partnerom z ChRL za to, że „zawsze dotrzymują słowa” i że wszystkie umowy zawierane między przywódcami Serbii i Chin są zawsze szanowane, a relacje między oboma państwami cechuje „partnerstwo i zaufanie”. Premier podkreśliła ponadto, że transport sprzętu medycznego kolejną symbolizuje żelazną przyjaźń między dwoma narodami i znaczenie inicjatywy Pasa i Szlaku. Brnabić uznała również za ważne by – przy okazji przyjazdu pociągu – wskazać, że Serbia wspiera i będzie wspierać politykę „jednych Chin”. Transport z Wuhanu pokazał, po raz kolejny, brak transparentności finansowej chińskich dostaw dla Serbii, których szczegóły – jak wcześniej zapowiedział prezydent Vučić – nie zostaną ujawnione. Kiedy pociąg wyruszał w trasę, dziennik „China Daily” podał informację, że 300 ton sprzętu o wartości 15 mln USD zostało zakupione przez rząd Serbii i częściowo przez chińskie firmy (w formie darowizny). Natomiast rząd Serbii – dwa tygodnie później – oświadczył, że sam pokrył wszystkie koszty. Przejazd pociągu propagandowo wykorzystał również „Dziennik Ludowy” (3 czerwca, s. 3), który przemilczawszy szczegóły finansowania, stosowny artykuł opatrzył tytułem „Dziękujemy pociągowi Chiny-Europa za pospieszenie [nam] z pomocą przemierzywszy 10 tysięcy li”.

19 maja: Poczta Polska przywróciła możliwość wysyłania przesyłek do Chin i 45 innych krajów świata. Polski operator pocztowy wznawia usługi po trzymiesięcznej przerwie, jednak z wyłączeniem przesyłek lotniczych.

27 maja: Rumunia wycofuje się ze współpracy w obszarze energetyki atomowej z ChRL. Rumuński rząd nakazał Nuclearelectrica, operatorowi elektrowni atomowej Cernavoda wycofanie się z zawartego w 2015 roku porozumienia z China General Nuclear Power (GCNP) na budowę dwóch nowych reaktorów. Zgodnie z wstępnymi warunkami GCNP miało się stać większościowym udziałowcem w projekcie. Teraz Nuclearelectrica ma szukać nowych partnerów, prawdopodobnie z państw NATO, co wskazuje na naciski amerykańskie w tej sprawie (zob. komentarz).

28 maja: czeska dyplomacja reaguje na rosnącą presję ze strony ChRL w sprawie Tajwanu i 5G. Jak wynika z korespondencji, która przeciekła do czeskich mediów, ambasada ChRL w Pradze jest obecnie poirytowana wizytą na Tajwanie, którą rozważa szef Senatu Miloš Vystrčil (ODS); w styczniu planował to zrobić jego zmarły poprzednik Jaroslav Kubera. Pekin od początku protestował przeciwko temu planowi, posuwając się w liście do szantażu ekonomicznego i grożąc konsekwencjami dla czeskich firm, jeśli podróż dojdzie do skutku (jak dotychczas spekulowano, a w maju poinformował czeski wywiad BIS, inicjatorem owej korespondencji była jednak kancelaria prezydenta Zemana). Bardzo gwałtowna miała być również reakcja ambasadora Zhang Jianmina na podpisanie przez Czechy wspólnej deklaracji w sprawie 5G z USA. 6 maja chiński dyplomata w ostrym tonie przeprowadził rozmowę telefoniczną z wiceszefem czeskiego MSZ. W odpowiedzi wiceminister Tlapa poinformował ambasadora, że Praga nie uważa tej metody komunikacji za odpowiednią i nie „życzy sobie być pouczanym”. Co więcej, chińska ambasada przestrzegła również przewodniczącego Senatu Vystrčila aby nie gratulował prezydent Tajwanu Tsai Ing-wen z okazji inauguracji jej drugiej kadencji. W odpowiedzi Vystrčil poinformował, że próba dyktowania Czechom co mają robić, zwiększa tylko prawdopodobieństwo jego wizyty. Zdziwienia nie budzi zatem fakt, że Senat niemal jednogłośnie (50 głosów za, 1 przeciw, 1 wstrzymujący się) przegłosował rezolucję potępiającą chińską ingerencję w relacje Czech z Tajwanem, i wzywającą do wizyty na wyspie przewodniczącego Vystrčila.

29 maja: zatrzymanie premiera federacji Bośni i Hercegowiny Fadila Novalića w związku z zakupem respiratorów z Chin. Szefa rządu zatrzymano wraz z dyrektorem Federalnej Administracji Ochrony Cywilnej Fahrudinem Solakiem oraz Fikretem Hodzicem. Firma Hodzica „Srebrna Malina” – na co dzień zajmująca się sprzedażą malin i przetworów owocowych – w ramach rządowego przetargu kupiła w kwietniu 100 respiratorów z Chin za zawyżoną sumę 5,25 mln EUR (zob. Monitor Bałkański z kwietnia).

30 maja: Serbia wspiera ustawę nt. Hongkongu. W liście do Xi Jinpinga, prezydent Vučić wyraził poparcie dla nowo wprowadzonej ustawy o bezpieczeństwie narodowym, podkreślając ponadto, że Serbia jest niepodległym państwem i sprzeciwia się jakimkolwiek próbom

ingerowania w sprawy wewnętrzne innych państw. Serbski prezydent zapewnił również, że jego kraj zdecydowanie wspiera Chiny w ich staraniach o zabezpieczenie suwerenności, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa narodowego; potępia także jakiegokolwiek próby zniszczenia powtórnego zjednoczenia Chin. O listownym wsparciu działań władz chińskich w Hongkongu na pierwszej stronie poinformował organ prasowy KPCh „Dziennik Ludowy”.

III. WIADOMOŚCI Z PROWINCJI SYCZUAN I GUANGDONG

3 maja: Guangdong wprowadza „środki antydyskryminacyjne” wobec Afrykanów. Po fali dyskryminacji i rasistowskich atakach na Afrykańczyków, które w kwietniu doprowadziły do dyplomatycznego zgrzytu pomiędzy ChRL i kilkoma państwami afrykańskimi, władze prowincji wydały rozporządzenie mające zapobiec podobnym wydarzeniom w przyszłości. Choć szczegółowych zaleceń nie ujawniono, to wśród nich wymienia się wypełnianie postanowień umów przez wynajmujących Afrykańczykom właścicieli mieszkań, kary dla taksówkarzy i kierowców komunikacji miejskiej odmawiających usług Afrykańczykom oraz ułatwienia dla obcokrajowców korzystających z obowiązkowej aplikacji zdrowotnej umożliwiającej poruszanie się w przestrzeni publicznej w Chinach.

7 maja: Hiszpania otworzy konsulat w Chengdu. Przedstawicielstwo hiszpańskie będzie dwudziestą placówką tej rangi w stolicy Syczuanu.

9 maja: wzrost gospodarczy Syczuanu będzie o 2% wyższy niż ogólnokrajowy. Raport przedstawiony przez gubernatora Yin Li wskazuje jednak na ogromną niepewność w kwestii sytuacji gospodarczej i społecznej związanej z pandemią COVID-19.

20 maja: ustanowienie Strefy Regionalnej Strefy Współpracy Rozwojowej Chiny-Japonia w Chengdu. Zlokalizowana na obszarze 37 km kw., obiekt ma przede wszystkim służyć rozwojowi innowacji i przemysłów kreatywnych, w tym animacji, komiksów, gier komputerowych oraz mediów cyfrowych, przemysłu kulturowego i turystycznego. Zgodnie z rozporządzeniem Narodowej Komisji ds. Rozwoju i Reform (NDRC) podobne strefy powstaną również w miastach Tianjin, Dalian, Szanghaj, Suzhou i Qingdao.

KOMENTARZ

Dwie sesje. Wprowadzone w czasie corocznych obrad zmiany legislacyjne sankcjonują ograniczenie szeregu swobód zagwarantowanych Hongkongowi w umowie między ChRL i Wielką Brytanią w 1984 roku. W praktyce oznacza to koniec autonomii tego terytorium, rządów prawa oraz zasady „jeden kraj, dwa systemy”. Ustawę ostro potępiły Stany Zjednoczone, które zapowiedziały koniec specjalnego traktowania Hongkongu i sankcje. Wprowadzenie ustawy w tym momencie może oznaczać, że władze w Pekinie nie liczą już na ułożenie relacji ze Stanami Zjednoczonymi. Zgodnie z przewidywaniami sekretarz stanu Mike Pompeo ogłosił, że USA nie uznają już Hongkongu za pełną autonomię, a prezydent Trump zapowiedział koniec specjalnego traktowania Hongkongu i podjęcie sankcji wobec chińskich oficjeli zaangażowanych we wprowadzane zmiany. Przyjęcie uchodźców z Hongkongu zapowiedziały już Tajwan i Wielka Brytania. Ponadto zwraca również uwagę, że w referacie premiera przed OZPL zabrakło (po raz pierwszy, odkąd zaczęto to praktykować w 1994 roku) sprecyzowania procentowego tempa wzrostu PKB, co może wskazywać, że odbicie gospodarcze po kryzysie jest nadal niepewne, albo oznaczać dalsze reformy gospodarcze. Obawy budzi także fakt, że używane od lat 50. stwierdzenie o „pokoju zjednoczeniu z Tajwanem” porzucono na rzecz „zjednoczenia z Tajwanem” – czy oznacza to, że władze w Pekinie rozważają rozwiązania siłowe?

Samowystarczalność technologiczna ChRL w wytycznych Rady Państwowej ChRL. Dążenia do uniezależnienia się od Zachodu przyspieszyły wyraźnie pod rządami Xi Jinpinga i rosną wraz z eskalacją konfliktu ze Stanami Zjednoczonymi i narzucanymi przez administrację Donalda Trumpa obostrzeniami na chińskie koncerny technologiczne (15 maja USA zapowiedziały, że odetną Huawei od dostaw półprzewodników). Jak trafnie wskazuje Bill Bishop (Sinocism), zadaje to kłam krążącym wśród obserwatorów opiniom, że inny amerykański prezydent byłby w stanie cofnąć relacje USA-ChRL do stanu sprzed wojny handlowej. Ponieważ nieodwracalne szkody w stosunkach między mocarstwami zostały wyrządzone, to trudno oczekiwać, że władze w Pekinie mogą się jeszcze łudzić, że bezpieczeństwo technologiczne (podobnie jak finansowe) ChRL, można zapewnić nie uzależniwszy się od strategicznych technologii i usług firm amerykańskich.

Chiny na szczycie UE – Bałkany Zachodnie. Chociaż w opublikowanej deklaracji, Chin nie wymieniono wprost, to zapisy dokumentu „między wierszami” wskazują, że działania Pekinu na Bałkanach były głównym elementem dyskusji: wyeksponowano rolę i skalę pomocy UE w walce z pandemią (dezawuowaną zwłaszcza przez Serbię) oraz wezwano państwa

bałkańskie do „walki z dezinformacją i innymi hybrydowymi działaniami państw trzecich próbujących osłabić europejską perspektywę regionu” (czytelne nawiązanie do krytycznej wobec UE narracji serbsko-chińskiej, którą w dużym stopniu sztucznie kreują w mediach społecznościowych fałszywe konta i boty). Ostatni akapit dokumentu określa jednoznacznie, że bliska współpraca z Chinami będzie teraz główną przeszkodą dla współpracy z Brukselą – „zwiększona pomoc UE będzie powiązana z wymiernymi postępami w zakresie rządów prawa i reform społeczno-gospodarczych oraz działaniami partnerów Bałkanów Zachodnich, które są zgodne z wartościami, przepisami i standardami UE”. Z drugiej strony zabrakło jakiegokolwiek nawiązania do przyszłego rozszerzenia. Natomiast pojawiła się jedynie – podobnie jak w deklaracji sofijskiej z 2018 roku – mglista wzmianka o „europejskiej perspektywie” dla Bałkanów Zachodnich. Dlatego jeśli Unia Europejska poważnie myśli o przeciwdziałaniu rosnącym chińskim wpływom na Bałkanach (przede wszystkim w Serbii), powinna połączyć ostrzeżenia o konsekwencjach nieprzestrzegania europejskich wartości z czytelną ofertą korzyści, które będą się wiązały z proeuropejskim kursem bałkańskiej szóstki.

Pandemia i 5G w Europie Środkowo-Wschodniej. W maju do grona państw, które zawarły z USA wspólne deklaracje w sprawie bezpieczeństwa sieci 5G dołączyły Czechy. W 2019 roku podobne dokumenty podpisały z USA kolejno rządy Rumunii, Polski i Estonii, a pod koniec lutego br. Łotwy. Choć w deklaracjach nakreślających współpracę wymienionych państw z USA w sprawie bezpieczeństwa sieci 5G nie wymienia się nazwy żadnej firmy, która takie zagrożenie stanowi, to ich treść wskazuje jasno na chiński koncern Huawei. Warto zwrócić uwagę, że deklaracja z udziałem Czech, które jeszcze w październiku ubiegłego roku sygnalizowały rozwiązanie pośrednie na wzór Niemiec, została podpisana w momencie, gdy skala i skutki pandemii COVID-19, przyspiesza procesy przewartościowywania polityki wobec ChRL, zwłaszcza w państwach rozwiniętych. Choć pandemia bardziej wzmacnia, niż inicjuje tendencje widoczne już wcześniej w perspektywie wojny handlowej i uznania Chin przez UE za „systemowego rywala”, to zmiana, która nastąpiła jest wyraźna i wielowymiarowa. Pandemia doprowadziła do przewartościowania polityki bezpieczeństwa, w tym cybernetycznego, Wielkiej Brytanii, która do niedawna liczyła na zdyskontowanie skutków brexitu otwarciem się na Chiny – teraz zapowiedziała wyraźne zdystansowanie się od współpracy z Chinami m.in. w zakresie sieci 5G. Również szef unijnej dyplomacji Josep Borrell ogłosił (po raz kolejny) realizację stanowczej strategii wobec Chin, choć do tej pory UE nie była raczej skłonna do opowiadania się po stronie USA w konflikcie z Chinami. W tym względzie deklaracje wymienionych państw Europy Środkowo-Wschodniej w zakresie bezpieczeństwa z USA nadal stanowią wyjątek w UE, idąc wbrew często wysuwanym oskarżeniom pod adresem regionu jako „konia trojańskiego” Chin w Europie, czerpiącego krociowe zyski z

formatu 17+1. Choć dokumenty te nie zobowiązują partnerów USA do podjęcia jednoznacznych decyzji, to je wyraźnie uprawdopodobniają, zwłaszcza w perspektywie zmian w relacjach Chin z Zachodem następujących w konsekwencji pandemii.

Bukareszt wycofuje się z chińskiego atomu, teraz czas na Londyn?

Zarówno władze Rumunii, jak i Wielkiej Brytanii do niedawna rozważały szerokie otwarcie się na chińskie inwestycje w sektorach strategicznych. W przypadku Rumunii istotnym czynnikiem ograniczającym współpracę z Chinami jest również posiadanie instalacji NATO na własnym terytorium (baza w Deveselu). Jednak oprócz presji amerykańskiej, na zmianę w relacjach z Pekinem miały wpływ również czynniki polityki wewnętrznej, obecnie dodatkowo wzmocnione przez napięcia między Zachodem i ChRL w perspektywie pandemii. Jak wykazała najnowsza analiza amerykańskiej agencji McLaughlin & Associates, ukrywanie przez Pekin informacji w początkowej fazie rozwoju pandemii doprowadziło do wyraźnego spadku zaufania do Chin i wzrostu przekonania o potrzebie zmniejszenia uzależnienia od chińskich łańcuchów dostaw i technologii z Chin. Uważa tak aż 76% Brytyjczyków, 64% jest zdania, że ChRL stanowi wielkie zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa na świecie, a 57% jest wyraziło zaniepokojenie korzystaniem z chińskiej technologii internetowej. Dlatego biorąc pod uwagę wycofanie się z umowy przez Rumunię, i radykalny zwrot w sprawie współpracy z Huawei podjęty przez brytyjskiego premiera Borisa Johnsona (który jeszcze pod koniec stycznia dawał chińskiej firmie zielone światło, dziś chce budować przeciwko Pekinowi cybernetyczny sojusz 10 demokracji), można oczekiwać, że CGNP zostanie również wykluczone z kontraktu na budowę elektrowni atomowej w Wielkiej Brytanii (szerzej na ten temat zob. blog OSA).

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

